

Magányosok...

Körbejáró a teret, a klub bejáratát megsejtve találok. Végül felébred bennem a gyanú: arra tippelnek — kizárásos alapon —, hogy nem lehetnek másutt a társaságok, mint a Siketek és Nagyothallók Klubjában.

Nyertem. A bejárat mögött asztal székel, amin egy negyven év körüli fekete hajú hölgy ül. Világossá válik: ide „csak úgy” nem jutok be. Mégis megpróbálom. Tesztet öregúr megy előttem, és mutat fel egy cédulát. Míg a fekete hajú, s a többiek rá figyelnek besurranok a szűk, mozaiklapos terembe.

Pechem van. Amint beérek, fülöncsípnek.

— Igazolványa van? — kérde gyanakodva egy mogorva férfi.

— Milyen? — adom az ártatlant.

— Ki maga? — csap le rám egy középkorú férfi. (Utóbb kiderült, klubvezetősi tag.)

— Érdekelne a magányosok...

— Nős?

— És ha igen, az baj?

— Mert, ha van felesége, nem lehet klubtag és a rendezvényeinket sem látogathatja — okít az odaérkező klubvezető.

Felmérve a helyzetet, arra a következtetésre jutok, még egy kérdésre — és talán válasza is — van esélyem.

— Ide magányosok járnak?

— Igen.

Az ajtó felé mutat. Tisztázzuk, hogy mi járhatunk vagyok. Rámzúdítanak egy csomó információt, papírhalmazt tesznek elé, magyaráznak.

Itt egyszerűen szabályzatilag eldöntötték, ki a magányos — gondolom. Sok elmélkedésre nincs idő, a klubvezető „kezelésbe veszi”. Mindent egyszerűsra akar elmondani, megmutatni. Először a klubszabályzat is. Elolvasom, de nem tudok szabadulni a gondolatától: hogyan lehet a — feltehetőleg — valamiben egyszer már nagyot csalódott emberek klubéletét ennyire mereven szabályozni. A klub főnöke megmagyarázza.

— Annak idején azt mondtuk, jöjjön, bárki legyen is az, aki magányosnak érzi magát. Az eredmény: alvilági figurákkal, prostituáltakkal és nőket „felszedni” akaró férjekkel lett tele a klub.

— És most?

— Csöndesebb az élet.

— Nagy a ricsaj...

— Nem úgy értem.

Értem.

Elnézést kér, feláll, kihirdeti a programot. A történelmi előadás második része következik, mindenki menjen be a terembe, tessék helyet foglalni... a söntésből is jönnek ki... Mindenki hangosan kacag, beszél, de ezek a hangok valahogy nem tűnnek őszintének. A bizalmatlanság benne van a levegőben — nem az előadás iránt. Bár...

Az előadó elfoglalja helyét a pulpituson, a falak mellé állított székekre leülnek a hallgatók. A monoton hangon felolvasott rövid, a magyarok bejövételéről szóló tájékoztató egy 14 éves gyermeknek sem jelenthet újat, érdekeset.

— Na, milyen volt? — kérde sugárzó arccal a klubvezető.

— Hááát..., bocsánat — mondom, és beesonok a söntésbe. A legtöbben ugyanis itt keresnek társat: negyedosztályú áron, 6 forint 30 fillérért árusítják...

Kint teljes hangerővel üvölt a magnó. Felhangzik a Boney M. legújabb slágere. A zömmel 30 év felettieknek nem nagyon akaródzik táncolni. Páran jó példával járnak elől, ettől egy idősebb pár is nekibátorodik: keringőznek...

A büfét a táncteremtől elválasztó ajtóban feltűnik egy 18 év körüli lány (klubvezetősi tag) és megszólal. Hangja elnyomja a zenét is.

— Tessék kimenni táncolni! Ide ne a sörért jöjjen senki!

— Így van! — helyesel, ha lehet, még nagyobb hangerővel a klubvezető. — Figyeljék azokat, akik csak a sörért járnak ide...

Asztaltársaim nem mozdulnak. A mellettem ülő, 50 év körüli bácsi maga elé mormog valamit, majd kortyint egyet az üvegből. Megpróbálom szóra bírni, nehezen áll kötélnek. Akkor is csak

annyt mond: ma voltam itt utoljára.

Egy 40 év körüli férfitől azt próbálom megtudni, hogy mindig ilyen-e a hangulat.

— Nézze — mondja —, itt a hangoskodás a feltűnési vágy egyik megnyilvánulási formája.

Azon gondolkozom, vajon miért a klubélet irányítói a leghangosabbak...

Egy 25 év körüli fiatalember szerint mindenki vidám, tréfálkozik, és ezt a nagy zajt sem úgy kell felfogni, hogy itt minden parancsoló jelleggel kötelező.

— Miért jár ide? — kérdelem egy férfitől.

Körbepásztazza kezével a táncterem egy részét, ahol csak nők ülnek.

— Hát ezért — mondja.

— Azok a nők mire, kire várnak? — intek a fejemmel arra.

— Társra.

— Honnan tudja?

— Beszélgettem velük.

— És?

Fény villan a szemében, érti a kérdést.

— Ha értelmes a nő, tudhatja, mire számíthat — felel közömbös hangon. — Ezek legalább tíz évvel idősebbek nálam. És tudja hogy van? Hamar beadják a derekukat.

— És utána?

— Mondtam már, szerintem ők is tudják...

Már aki tudja, és már aki beadja a derekát.

Egy hölgy — a nevét sem árulta el — a sarokban ül, meredten nézi a táncolókat. Már több férfi felkérését utasította vissza. Mikor megszólítottam, automatikusan buggyan ki a szájából: nem. A „csak egy pár szóra”, s az, hogy leültek mellé, némileg enyhíti vonásait.

Férje régen meghalt, egyedül nevei kamaszkorú fiát. Azt mondja, másodszor van itt a klubban, de többé nem akar ide jönni.

— Nem ilyennek képzeltem — jegyzi meg halkán.

— Milyennek?

— Nem tudom?

— Mégis...

— Talán — rebegi bizonytalanul — családiasabbnak. El is megyek haza.

Nem zavarom tovább odébb állók. (Záróra előtt fél órával ment el. Addig ott ült a sarokban, és

egy másik sarkot nézett rendületlenül. Ott nem ült senki.)

Két székkal arrébb ül egy fiatalember. Olvas. Többek szerint minden hétfőn 5-től 9-ig — a klubprogram időpontja — itt ül, és csak olvas. Már-már kihívó „szemtelenséggel”.

A miérte először csak annyit válaszol: szeretek olvasni.

— Azt otthon is lehet.

— Tudom.

— Miért nem barátkozik?

— Kivel? — kérdez vissza.

— Velük — mutatok a tömegre.

— Ezekkel?

— Jól értettem?

— Jól — szól indulatosan. — Nézzen már körül. Kik járnak ide? En ezekkel nem keveredek — mondja a felsőbbrendűség tudatában.

— Mégis, miért jön akkor ide?

— Hát ha... — szelídül meg a hangja.

— Akkor itt mégsem csak „ezek” vannak?

— Eddig csak „ezeket” láttam. De én optimista vagyok — teszi hozzá, és újból könyvébe mélyed.

Említem a klubvezetőnek az egész estét végig ülő hölgyet és az olvasó férfit.

— Ezeket kell kiszűrni innen, meg a sörözőket — mondja magabiztosan. — A passzív emberekre nincs szükségünk — emeli fel a kezét.

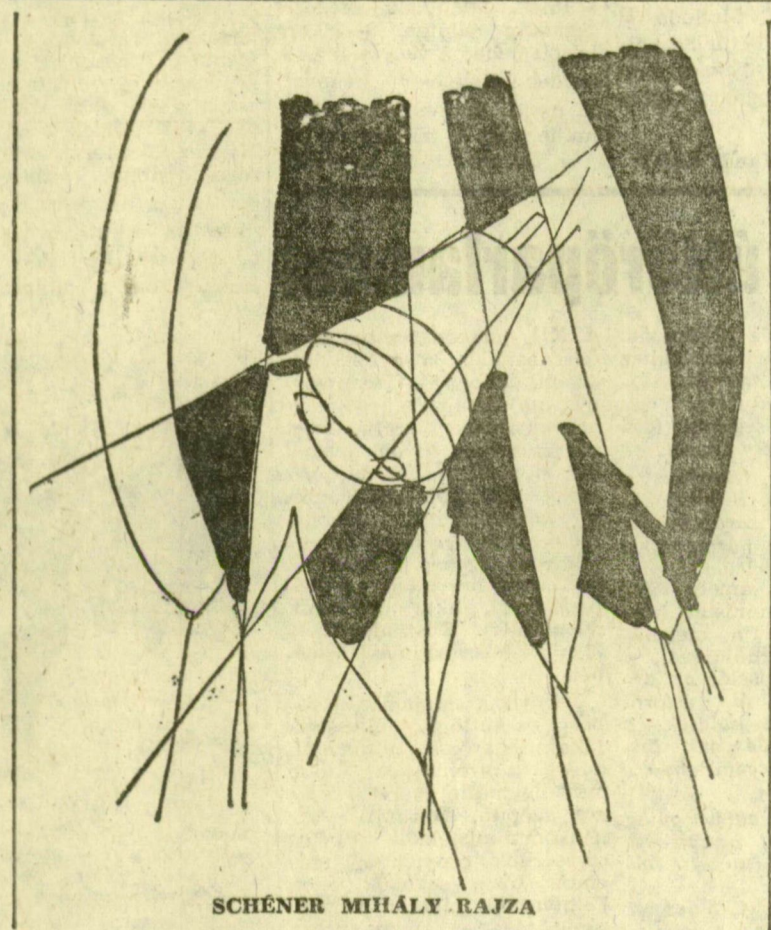
Lassanként rájövök, ki számít itt passzív embernek; az egyedül üldögélők, a beszélgetők. Tőlük csak egyvalamit felejtene el megkérdezni. Miért ültök itt, miért nem érzitek magatokat igazán jól? Persze az is lehet, a kérdést sem hallaná meg a kérdezett, mert akkora a zaj...

Többen mondták, született itt már „gyűrűs” kapcsolat is. Őket már nem találai itt. Két okból: valószínűleg nem is kíváncsiaknak vissza ide, és ha mégis, akkor sem lehetnek klubtagok, mivel már — házasságuk lévén — nem számítanak magányosnak...

Akik minden hétfőn elmennek — hogy hányszor, az bizonytalan — a társaságok klubjába, velük mi lesz? Addig járnak a klubba, míg vagy találnak maguknak valakit, vagy még magányosabbak lesznek... Mert akik társat keresnek, azok nem lármára és feltűnősködére, hanem meghitt, baráti, családi légkörre vágyanak. Olyanra, amelyből eddig nem jutott nekik vagy az valami folytan semmivé vált...

A szegedi klub példáján igaznak tűnik: csak az embert féltő és szerető emberek adhatnak fogódzót az arra vágyóknak. Mert nagyon nehéz felfogni és elfogadni azt a véleményt, hogy: magányos az, aki annak is érzi magát...

HORVÁTH ISTVÁN

SCHÉNER MIHÁLY RAJZA

LÁSZLÓ GYULA RÉZKARCA

Az udvar

Udvára van Juhász Gyulának. Nemcsak az irodalomban, hanem a valóságban is. Az a ház öleli át, amelyikben 1928-tól lelki viharainak teljes csitulásáig lakott. Áldassék az ész, amelyik kigondolta, a fiók, amelyik kifizette, és a kéz, amelyik rendbe hozta ezt az udvart! Zarándokok számára búcsújáró helynek szánták: aki itt leül a padra, tudhatja, lépettetett itt a bús, a magányos, hihetetlen nagy hittel a jövőbe néző, himnuszban az embert zengő csöndes poéta. Szegeden a betűvetés talán legjobb tudója, ősi rímek sóhajtozója. Aki itt veszi elő verseit, biztosan másként olvas. Szobra nincs itt, de biztosan belenéz a könyvbe, beleolvas a versbe a szakállas arc is. Szíve szorulásai, lázas agyának tűzkezei itt jobban benne vannak a versben. Ha megnő az a két ciprusfenyő, amit a nyáron ide ültettek, és egyenes lesz, mint a gyertya, még meghittebb lesz az udvar.

Telhetetlen az ember, ha jó példát lát, pártját várja. Szegeden ugyan egyre többen mondják, nem szegedi irodalom kell nekünk hanem egyetemes, ez az udvar mégis annak a szegedi irodalomnak az emlékhelye, amelyikből a teljességbe vitt az út. Van ilyen udvarunk máshol is, és talán lesz később is. Magamagát becsüli vele a város, ha vigyáz rá. Lesznek emberek, akik gyögyulni, megnyugodni, megpihenni jönnek majd a beteg költő régi udvarába. Hol keressük a pártját? Úgy tudom, már keresik, és a fiókot is hozzá.

Versét alkalmakon szavalják, sokan olvassák, és fejben is megtartják némelyiket az emlékezet. Nem mernék megkérdezni embereket utcákon és sarkokon, mit tudnak róla, bár divat ugyan a kérdezgetés is, meg az elhűlés is, hogy lám, még ezt sem tudják. Mert nem egyszer egy a költészet, amit ki kell vágni mindig. Azt hiszem, akármelyik költőnket világgá lehetne kergetni, ha fülébe mondanának egyetlen sort saját verséből, és rászólnának: folytassa, mert meg akarják mérni, mit tud magáról. Pedig legtöbbször mégiscsak ő tud. Nem hiszem tehát, hogy az udvar kis kerengőjén memorizáló emberek lépte kopog majd. Nem is hiszem, hogy ez hiányozna Juhász Gyulának.

Valami mégis hiányzik, azt hiszem. Másképpen fordítva: van valami, aminek nem kéne lennie. Itt a ház, amelyikben élt, és az udvarról látszik a másik ház, amelynek a tetejéről megcsúfolták. Az a néhány ember, aki a kis udvar csöndes avatásán ott

volt, biztosan nem felejté el. Sajnos, letörölni se tudja.

Picinyke kis kórus énekelt, szép és tiszta gyermekhangon. Kinek ne jutna eszébe a két sor: „De az ének koronája / A hívő munkának.” Hangjáról ítélve, nem volt suhanc, és nem is lehetett részeg, aki a Söfordó utca új házának tetejéről csúfondárosan belekornyikált a dalba. Nem mennék oda hozzá kikérdezni, mit tud arról a költőről, aki a munkáról, a munkáról olyan szépen írt, hiszen tudom, hogy új oktatási rendszerünk szavaival élve emelt szintű oktatásban volt része. Nem mernék megkérdezni, mit tud a munkásotthonról, amelynek homlokára szintén verset írt az a Juhász Gyula, akinek az udvarába ő most beleöltögeti a nyelvét. Pedig az ő fülébe is bele kellene mondania valakinek legalább ezt a szakaszt: „Ó, ember, én hiszek tebenned, / Ó, ember, mint szeretlek én, / Te nyomorúságos, hatalmas, / Te végzetes, te diadalmas / Utód az isten öröke!” Hát ha észrevenné, hogy a munkának című vers neki is szól: „Szelíd szonettek szende tejtüvegén keresztül / Meglátod-e, ő, testvér, feléd nyújtom kezem...”

Szegyén és harag bántott bennünket, akik ott voltunk. Onnan jött a pofon, ahonnan nem vártuk. Minek hozom én most elő, hónapokkal később? Mert azóta is piszkál valami. Ime, a bizonyíték, mekkora szükség van erre az udvarra. Arra, hogy legyen, arra, hogy ide el lehessen jönni, de talán arra is, hogy nyaranként-esténként a költészet, az irodalom érdeklődői csoportosan is eljöhessenek ide. Udvára van Juhász Gyulának, legyen az az irodalom udvara!

Más gondolat is megfordult a fejemben. Van most munkásotthon Szegeden? Kellene, hogy legyen? Vannak művelődési házaink, kapujuk nyitva. A Munkásotthonról olvasom, szavalókórus alakult ott, Szepesi Imre szervezte, és Hont Ferenc vezette. Olyan korúak lehettek benne, mint a tetőn kornyikáló ács. Bekapcsolódott Radnóti, Buday György, és több más is. Találunk-e helyet művelődési otthonainkban, ahol munkásfiatalok gyűlnek össze? Van ilyen, de azóta sokat változott a világ. Sokszor sörösuveggel van tele az asztal, füsttel bélelődik a levegő, és az ember himnuszról nincsen szó benne. Akkor nagyban megváltozott az ácsra, most is azt mondom, szentségtörés volt a szava, de azt is ő juttatta eszembe, akkor se maguktól tanulták az emberek a verset, amikor Juhász Gyula közöttük járt.

H. D.